

Zaterdag 05 december 1914 – ochtendeditie

Noodlijgend België.

Onze lezers hebben ongetwijfeld met grote belangstelling kennis genomen van hetgeen de heer Van der Veen, voorzitter van het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen enz., heeft medegedeeld omtrent de desolate toestand, waarin de Belgische bevolking in haar eigen land verkeert (zie onze avondbladen van gisteren en eergisteren). De heer Van der Veen is niet de eerste, die ons daarvan is komen vertellen. De nood onder de bevolking in België wordt steeds nijpender. Uit de aard der zaak is de heer Van der Veen, die in een zeer brede kring rond Antwerpen werkzaam is, om te trachten enige verlichting aan te brengen, het best op de hoogte van de toestanden daar, doch men mag wel aannemen, dat het overal in België vrijwel hetzelfde zal zijn; dat wil zeggen, buitengewoon slecht.

De heer Van der Veen heeft ons gisteren opnieuw een bezoek gebracht, om te overleggen wat toch gedaan zou kunnen worden, om te naamloze ellende althans enigermate te verminderen. Hij spreekt dankbaar over hetgeen wordt gedaan, en is getroffen door de hulp, die door het zenden van voedingsmiddelen uit overzeese gewesten wordt geboden. Doch dit is bij lange na niet genoeg. Er moet hier, naar mijn oordeel, zo spoedig mogelijk en zo snel mogelijk worden geholpen, zullen niet de komende wintermaanden gebeurtenissen te aanschouwen geven, die een eeuwige schande zullen zijn voor de mensheid.

Bij de verwoestingen, welke de oorlog over het Belgische land heeft gebracht, laat zich nu hoe langer hoe zwaarder de economische druk gevoelen, die het feit der Duitse bezetting over de bevolking verspreidt. Zware oorlogsschattingen putten de financiële veerkracht

der bevolking uit; opvorderingen van allerlei aard veroorzaken, dat het de bevolking hoe langer hoe meer aan het meest nodige komt te ontbreken. Geen dak boven het hoofd, geen eten; geen verwarmingsmiddelen; geen dek, om onder te rusten, ziedaar, hoe de heer Van der Veen ons de toestand van zeer velen beschreef. Van zeer velen, en daaronder zijn dan de meesten nog vrouwen en kinderen, die, door allerlei oorzaken, hun mannelijke steun zelfs zijn komen te ontberen.

De heer Van der Veen wendt pogingen aan, om hier te lande financiële steun te verkrijgen, omdat hij vreest, dat zonder krachtige hulp van buiten, niettegenstaande de Amerikaanse zendingen, velen in België in de komende wintermaanden uit gebrek een ellendige dood zullen sterven. Tot nu toe had de heer Van der Veen weinig succes van zijn pogingen gehad. Het Amsterdamse comité, van welks medewerking hij zich veel had voorgesteld, gaf hem nul op zijn rekest, daar het meent, dat de door dit comité geïnde gelden in de eerste plaats voor de uitgeweken Belgen hier te lande moesten dienen. Andere fondsen zijn er op het ogenblik niet beschikbaar.

En zo heeft de heer Van der Veen zich tot ons gewend met het verzoek, zijn dringend beroep op hulp, dat hij in zijn in ons avondblad opgenomen interview met een vertegenwoordiger van het Haagse correspondentiebureau ingelast heeft, nog eens met nadruk te willen steunen.

Wij doen dat onbeschoord. Zoals de heer Van der Veen ons de toestand heeft geschilderd, staat men voor een ellende, die waarlijk verschrikkelijk is, en ook Nederland moet geacht worden geroepen te zijn, het Amerikaanse voorbeeld te volgen. De heer Van der Veen meent trouwens, dat ook andere landen iets zullen willen doen. Nederland is thans echter in staat, spoedig te helpen.

De firma W. Laane, kassier te Roosendaal, heeft zich welwillend bereid verklaard gelden in ontvangst te nemen, welke worden toegezonden voor het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen, enz.

De Duitsers in Frankrijk en België.

Parijs, 4 december. De officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur maakt melding van een vrij hevige kanonnade op het front in België tussen de spoorweg van Ieper naar Roeselare en de weg van Beselare naar Passendale (ten westen van die spoorweg), waar de Duitse infanterie zonder succes heeft getracht terrein te winnen.

Berlijn, 4 december. Uit Genève wordt aan de Lokal-Anzeiger geseind:

Het werk aan de versterkingen der bondgenoten bij Nieuwpoort en ten zuiden van Ieper ondervindt grote stoornis door het zware Duitse geschut. De stellingen der bondgenoten in het overstroomde terrein ten zuiden van Diksmuide zijn onhoudbaar geworden.

De oorlog.

In ons land vertoeven nog talrijke Belgische post- en telegraafbeambten. De onzekerheid over hun toestand heeft het bestuur van de Belgische post- en telegraafbond doen besluiten inlichtingen in te winnen bij de Belgische gezant te 's Gravenhage.

De Posthoorn geeft onderstaand resumé van dat onderhoud:

Ons werd formeel afgeraden naar België terug te keren, met het verzoek, niet naar al die berichten te luisteren welke door dagbladen en aanplakbrieven de wereld worden ingezonden. De lonen, verzekerde men ons, zullen voorzeker nog uitbetaald worden, zolang

het verbod van terugkeer van kracht is, doch hoe lang dit nog zou zijn, kon niet verzekerd worden, daarom dienden wij ons te richten tot de heer Begerem te Amsterdam. Wanneer later de bezoldiging zou ophouden, ware het gewenst dat wij ons naar Engeland begaven en zo nodig zelfs naar Le Havre, om zo mogelijk ons ter beschikking te stellen der regering, die ons misschien wel bezigheden zal kunnen bezorgen. Voor de overvaart dienden wij ons onderling te verstaan en dit te regelen, de mogelijkheid is niet uitgesloten, dit terugbetaald te zien door het beheer. Daarom moeten wij trachten paspoorten te bekomen bij het Belgische consulaat.

Op het verzoek of aan de dienstbare jongelingen onder ons, aldaar de verplichting zou kunnen opgelegd worden dienst te nemen in het leger, werd geantwoord: tot heden niet, maar wel zou later een beroep kunnen gedaan worden op de vaderlandsliefde der Belgen, verplichting bestaat er echter voorlopig nog niet.

Naar uit New-York aan de Times wordt gemeld heeft Dernburg de Duitse vredesvoorwaarden geformuleerd. Volgens de Independent zouden ze op het volgende neerkomen:

1. Duitsland zal het niet raadzaam achten Europees gebied in te lijven; het zal kleine grenswijzigingen maken voor militaire doeleinden door het grensgebied te bezetten, dat gebleken is een zwakke plek in de Duitse wapenrusting te zijn;
2. België behoort aardrijkskundig tot het Duitse rijk. "Het beheerst de mond van de grootste Duitse rivier" en Antwerpen is in wezen een Duitse haven. Dat Antwerpen niet tot Duitsland zou behoren is evenzeer een anomalie als dat New Orleans en de Mississippi-delta van Louisiana gescheiden zouden zijn, of New-York na de onafhankelijkheidsoorlog Engels gebleven zou zijn.

Bovendien is de tegenwoordige toestand van België zijn eigen schuld. Het was de vazal van Engeland en Frankrijk geworden. Hoewel er, wegens zijn niet-Duitse bevolking, waarschijnlijk geen poging gedaan zal worden om België in het Duitse rijk een plaats te geven naast Beieren, Wurtemberg en Saksen, zal het naar het voorbeeld van Luxemburg in het Duitse tolverbond ingelijfd worden.

3. De onzijdigheid van België, die een onmogelijkheid gebleken is, moet afgeschaft worden. Daartoe moeten de Belgische havens voorgoed tegen invallen van de Engelsen of de Fransen gevrijwaard worden;
4. Daar Engeland de Noordzee wederrechtelijk afgesloten heeft, moet er een mare liberum ingesteld worden. Engeland's theorie, dat de zee zijn gebied is tot op drie mijl afstand van andere Noordzeemogendheden, kan niet geduld worden. Bijgevolg moeten de kusten aan het Kanaal van Engeland, Nederland, België en Frankrijk onzijdig gemaakt worden, zelfs in tijden van oorlog, en de Amerikaanse en Duitse opvatting, dat particulier eigendom in open zee evenmin verbeurd verklaard mag worden als particulier eigendom te land, moet door alle naties gewaarborgd worden;
5. Alle telegraafkabels moeten onzijdig worden verklaard;
6. Alle Duitse kolonies moeten teruggegeven worden. Duitsland moet, gezien zijn toenemende bevolking, gebiedsuitbreiding krijgen voor blanke bevolking geschikt. De Monroe-leer sluit het van Amerika uit; daarom moet het Marokko nemen, zo dat werkelijk voor het doel geschikt is;
7. Aan Duitsland moet de vrije hand worden gelaten in de ontwikkeling van zijn commerciële en industriële betrekkingen met Turkije, zonder tussenkomst van buitenaf.

Dat zou betekenen een erkende sfeer van Duitse invloed van de Perzische golf tot aan de Dardanellen;

8. In Mantsjoerije moet de invloed van Japan zich niet verder ontwikkelen.
9. Alle kleine naties, als Finland, Polen de Boeren in Zuid-Afrika, moeten het recht hebben, baas over hun eigen lot te zijn, terwijl Egypte, zo het dit wenst, aan Turkije teruggegeven moet worden.

Deze voorwaarden, zo heeft Dernburg gezegd, zouden de vreedzame oogmerken, die Duitsland de laatste 44 jaar gehad heeft, voldoen. Zij bewijzen zijns inziens dat Duitsland geen verlangen heeft naar wereldheerschappij, noch naar enige overmacht in Europa, die onevenredig zou zijn met de rechten der 122 miljoen Duitsers en Oostenrijkers.

Uit Duinkerken wordt aan de Tijd geseind dat de Duitsers op sommige punten van het westelijk front grote strijdkrachten hebben samengetrokken, doch op andere plaatsen, bv. aan de IJzerlinie, talrijke manschappen hebben onttrokken. Daarom betwijfelt hij of in België een grote nieuwe slag op handen is. Hetgeen hij heeft waargenomen, wijst er meer op, dat het nieuwe karakter van de strijd juist gelegen is in een schijnbaar krachtdadig optreden der Duitsers, een schijnbare troepenaanvoer, terwijl in werkelijkheid regimenten naar het oostelijk krijgstoneel zijn gezonden. Het heftiger optreden der Duitsers thans, vooral van hun geschut, zou dan juist tot doel hebben om de bondgenoten aangaande hun getalsterkte en hun bedoeling te misleiden. Krijgskundig beschouwd is immers het schijnbaar krachtig en hardnekkig optreden een middel om eigen zwakte op zeker punt te verbergen en de vijand te weerhouden om door te breken.

De correspondent verwacht op deze gronden dat het artillerieduel, dat begonnen is zuidelijk bij Ieper en rond Nieuwpoort, krachtiger zal worden doorgezet. Alles wijst er zijns inziens op, dat in de komende dagen het geschut weer het eerste woord zal spreken en de taak der infanterie op de tweede plaats komt.

Inmiddels worstelen de bondgenoten gestaag maar langzaam hier en daar vooruit. Een loopgraaf, een kasteel, een bosje, een weg, een hoeve ... het zijn allemaal zoveel veroveringen van betekenis in deze oorlog waarin iedere strekkende meter een heel bijzondere waarde heeft.

Volgens de Antwerpse correspondent van het Handelsblad worden geen passen voor Nederland aan Belgen meer afgeleverd. Alleen Nederlanders en Duitsers kunnen nog dergelijke passen bekomen. De verzekering door de autoriteiten gegeven kort na de val van Antwerpen, dat de bewoners steeds vrij in alle omstandigheden konden heengaan, wordt dus niet vervuld. De Belgen mogen hun land niet meer verlaten. Vele teruggekeerde vluchtelingen vragen zich af waarom men hen, toen zij nog veilig in Nederland waren, die belofte is komen doen, en zij menen nu dat degenen die argwaan bleven koesteren, gelijk hadden.

Zaterdag 05 december 1914 – avondeditie

Verzet van Belgische geïnterneerden.

Bij het bedwingen van het verzet in het interneringskamp te Zeist zijn gedood: Pierre Desmet; 2^e linieregiment uit Borgerhout; Gaston Bontemps, genie Molenbeek (17 jaar oud); Joseph Richard Epeykens, 4e linieregiment uit Antwerpen; Camile de Vrieze, 9e linieregiment,

Brussel; Joseph de Mayer, genietroepen, Willebroek en François Ceuppens, genietroepen, Elsene.

Aan de bekomen verwondingen zijn overleden: Honoré Clemens van het 9e linieregiment uit Korbeek, en Philippe Haerdts, 4e linieregiment uit Antwerpen.

Vragen aan de minister van oorlog.

Mr. P. J. Troelstra heeft de volgende vraag gericht tot de minister van oorlog:

Heeft de minister een onderzoek doen instellen naar de omstandigheden en feiten, die aanleiding hebben gegeven tot de betreurenswaardige gebeurtenissen van 3 december in het kamp der geïnterneerden te Zeist, naar de aard van die gebeurtenissen en naar het optreden van de zijde der Nederlandse militairen bij die gelegenheid?

Is de minister bereid, zo spoedig en volledig mogelijk aan de tweede kamer de resultaten van het onderzoek mee te delen?

Verbinding met Antwerpen.

Er rijden nu weer treinen van Roosendaal naar Antwerpen Centraal. Vertrek van Roosendaal om 11 u 30 's ochtends en 2 u 30 's namiddags. Deze dienst is vandaag begonnen.

Het Koninklijk nationaal steuncomité heeft in een boekje verenigd de voornaamste bescheiden, door het comité uitgegeven van 9 oktober tot en met 15 oktober.

Belgische vluchtelingen.

Aanstaande maandag vertrekken er 400 Belgische vluchtelingen per extratrein van Den Haag naar Nunspeet.

Thans is vastgesteld, dat te Gouda een winterverblijf voor een 2300-tal Belgische vluchtelingen zal worden ingericht. Allen zullen worden ondergebracht in de kweekkassen der N.V. Gebr. Steensma, aan de Graaf Florisweg. Alle lokalen in de stad, die totnogtoe voor de vluchtelingen waren gereserveerd, worden ontruimd.

Opdat het aan het Antwerpse centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen mogelijk zal zijn een binnenkort verschijnende lijst van onbestelbare brieven aan Belgische vluchtelingen geadresseerd; te doen toekomen, raadt het bureel alle plaatselijke comités ter behartiging van de belangen van vluchtelingen, in Nederland verblijvende, aan, de adressen van hun secretariaten op te geven aan het filiaal Roosendaal van het Antwerpse centraal bureel voornoemd.

Belgische spoorwegbeambten.

Men meldt uit Roosendaal:

Het beheer van de Belgische staatsspoor heeft in overleg met zijn regering een overeenkomst aangegaan met de Engelse regering, waarbij de beambten van de Belgische staatsspoor, vooral machinisten, stokers, wegwerkers en allen, die een vak uitoefenen, in Engeland werk kunnen krijgen, tegen dezelfde lonen, die zij in België genoten.

Zij krijgen vrije overtocht, ook voor hun gezinnen en vóór hun vertrek uitbetaling van het achterstallige loon. Met volledige inlichtingen zich te wenden tot de heer J. Moreau, sectieoverste bestuurder van de werkplaatsen Antwerpen noord, adres centrale werkplaatsen te Roosendaal.

Steun aan Belgische slachtoffers.

Het Nederlandse comité tot steun aan Belgische en andere slachtoffers heeft thans in het geheel ontvangen 420.637 gulden, 5345 frank en 98 mark.

Sint Niklaasfeest in de Belgische school.

Sinds maandag 23 november is de Belgische school hier ter stede in werking. Zij is gevestigd in het nieuwe gebouw van de stadsschool Van Ostadestraat 101 en telt 55 leerlingen, 40 van het lager en 15 van het middelbaar onderwijs.

Vanmorgen hebben de Belgische jongens en meisjes als bewijs van dankbaarheid voor de genoten gastvrijheid aan de 350 Amsterdamse kinderen van de school een feestje aangeboden. Ieder kind kreeg van hen een mooie vrijer of vrijster, waaraan met een rood-wit-blauw lintje een briefje was gebonden, luidend: Aan onze Hollandse vriendjes, hartelijk aangeboden door de jonge Belgische vluchtelingen. Bovendien heeft een der kleine vluchtelingen, een meisje een gedichtje opgezegd, dar de dichter René de Clercq, die aan de Belgische school als leerkracht verbonden is, vervaardigd had. Zij deed dat met veel vrijmoedigheid en goed gevoel voor kleur en klank. Het gedichtje luidde:

Ons, kinderen van België,
Trof de oorlog al te zeer,
Wij hebben noch school, noch boekje,
Noch eigen huis, noch hoekje,
Noch kameraadjes meer.

Thans diep en eeuwig dankbaar,
Vermogen wij slechts, helaas,

Een simpel vers te zeggen,
Hoe wij onz' wensen leggen,
Bij deze Sinterklaas.

Gij, kinderen van Nederland,
Begaan met onze smart,
Deed al wat kinderen kunnen
Door ons een plekje te gunnen.
In uw stad, in uw school, in uw hart.

Blijft gij gespaard voor oorlog.
Dat harde, zware kruis.
Kome weldra de vrede;
Dan reist gij met ons mede
Naar België, naar ons huis.

Nadat de kleinste Hollanders hun mooiste Sinterklaasliedje hadden gezongen, bedankte een kleine Amsterdamse jongen, wel wat verlegen, maar toch heel zeker namens al zijn kameraadjes voor de verrassing en hij wenste de Belgische kinderen toe, dat ze spoedig weer naar eigen land, eigen huis en eigen school mochten terugkeren. Luide toejuichingen bezegelden deze wens.

Van het westelijk gevechtsterrein.

Parijs, 5 december. Het legerbulletin bevat een lang overzicht van de oorlog, hetwelk van de aanvang af loopt. Het behelst ondermeer dat toen Joffre in begin september tot aanvallend optreden overging, de Duitsers nog de hoop koesterden de linkervleugel van de troepenmacht van French om te trekken, terwijl de bondgenoten hoopten de Duitse rechtervleugel te kunnen omvatten. Vandaar de wedstrijd naar de zee, die ontstond, en waarin de Duitsers het verloren, niettegenstaande zij door de concentrische ligging van hun front ten opzichte van het onze, zegt het legerbulletin, in het

voordeel waren. De bondgenoten waren dan ook in staat de slagboom aan de IJzer op te werpen en die voor drie weken te houden tegen de herhaalde en verwoede aanvallen van 12 Duitse legerkorpsen en drie divisies cavalerie.

Het doel van de Duitsers was Calais te bereiken of de linies der bondgenoten bij Ieper te doorbreken. Maar wij weken geen duimbreed, en wij namen onneembare stellingen in. Het Duitse offensief was in de tweede helft van november gebroken. De slag bij Ieper kwam de Duitsers op 120.000 man te staan. De strijdmacht der bondgenoten is thans even sterk als bij de aanvang van de oorlog; echter is de kwaliteit van hun troepen enorm verbeterd. Alle soldaten zijn diep doordrongen van het besef van hun meerderheid over de vijand en ervan overtuigd, dat zij zullen overwinnen. Daarentegen hebben de Duitsers tegenslagen gehad die verreikende gevolgen zullen hebben. Zij hebben hun reserves verspild in vruchteloze pogingen. Hun soldaten zijn thans slecht geoefend en worden slecht aangevoerd.

Berlijn, 5 december. Ambtelijke mededeling van hedenmorgen uit het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen en ten zuiden van Metz werden gisteren aanvallen van de Fransen afgeslagen.

Aan de Zeeuwse grens.

Koewacht, 5 december. De katholieke kerk van deze gemeente staat op Belgisch grondgebied. Toen nu heden verschillende personen naar de kerk wilden, werd hun medegedeeld, dat zij er wel heen mochten gaan, maar niet terug. Daardoor verkeren alle katholieken in de onmogelijkheid, hun godsdienstplichten te vervullen. Waarom deze strenge maatregelen eensklaps door het Duitse bestuur genomen zijn, weet niemand.

Van Franse zijde.

De Franse legatie deelt omtrent de krijgsverrichtingen heden het volgende mee:

De 3^e was er in België bij tussenpozen een vrij levendig geschutvuur van de kant van de spoorweg Ieper-Roeselare, waar vijandelijke infanterie zonder enig succes getracht heeft, terrein te winnen.

Van Belgische zijde.

Van ambtelijke Belgische zijde vernemen wij, dat het gerucht, dat de twee zoons van de Belgische minister de Brocqueville gesneuveld zouden zijn, onjuist is. Zij maken het zeer goed.

België.

Men meldt ons:

De toestand in de Belgische grensdorpen begint zeer kritiek te worden. Levensmiddelen zijn schaars, en die welke er zijn, zijn slechts tegen zeer hoge prijzen te verkrijgen. Een pond zout kost 40 cent, een liter petroleum 35 cent, kadetjes (kleine broodjes) 20 cent per stuk.

De Achelse Kluis heeft nog steeds een Duitse bezetting, een 15 tot 20 Hannoveranen, die het met de bewoners uit de omtrek goed kunnen vinden.

Men meldt ons uit Maastricht:

In het begin van de oorlog, toen er vóór de forten van Luik slagen geleverd zijn, waren enige Belgische burgergeneesheren ingelijfd bij de militaire Rode Kruisdienst en nadat de troepen verderop waren getrokken, bleven zij in de buurt van Luik achter om de gekwetsten te verplegen in de ambulances. Toen echter de meeste verpleegden ontslagen waren, werden de geneesheren op de kommandantur te Luik ontboden. Men had hier hun diensten verder niet nodig en zonder hun toestemming of goedkeuring af te wachten, zouden zij

naar Münster worden gezonden om daar mee te helpen in de ziekenhuizen tegen een door de Duitsers bepaalde bezoldiging. Ze werden onder geleide naar Duitsland gebracht. In plaats van te Münster kwamen zij te Osnabrück terecht, waar men hen gewoon als gevangenen beschouwde en opsloot. Zo schijnen ook verscheidene Belgische jongelui uit Luik, studenten die hun studies als dokter of geheel of bijna geëindigd hadden, door de Duitsers aangezocht te zijn om in Münster de gewonden de gaan verplegen en in plaats daarvan eveneens als krijgsgevangenen naar Osnabrück gevoerd. De families van die jongelui stellen alle pogingen in het werk om hun zonen vrij te krijgen.

Frankrijk en de oorlog.

Van de Marne tot de IJzer.

Parijs, 26 November.

“Het krijgsplan van von der Goltz, van Bernhardi, van Falkenayn, men heeft het meermalen in herinnering gebracht, bestond in het verpletteren van Frankrijk in drie weken tijd, dan zou men zich naar Rusland keren. Welnu, de vierde maand van de oorlog loopt ten einde en Frankrijk is niet verpletterd. Integendeel, het heeft sedert 6 september voortdurend succes geboekt, ondanks het feit, dat een troepenmassa van 50 legerkorpsen op Frankrijk afgezonden is.”

Bulletin des Armées de la République.

Naast het hoofd van de generale staf, opperbevelhebber van de Franse legers, generaal Joffre, komt thans een tweede hoofdfiguur naar voren, benoemd door Joffre zelf, generaal Foch.

Drieënzestig jaar, uit Zuid-Frankrijk afkomstig gelijk Joffre, van 1908 tot 1911 commandant van de krijgsschool, op het ogenblik van het uitbreken van de oorlog commanderend generaal te Nancy, chef dus van de “ijzeren divisie” bij de Frans-Duitse grens.

Man van de daad en van de gedachte, krijgsman in hart en ziel, chef, die een strenge discipline eist, maar daaraan grote zorg voor zijn troepen paart; een studiemans, tevens een krijgsgelerde, die als overste van de artillerie, want hij is een artillierist, deze geweldige tegenstander der Duitsers, aan de krijgsschool een serie, later als boek uitgegeven, cursussen gehouden heeft, die niet alleen in hem een scherp kennen der krijgsgeschiedenis en bijzonder van Napoleon, Clausewitz en Moltke toonden, maar tevens al deden vermoeden, dat in hem zelf een meester der krijgskunst school.

Reeds dadelijk na de slag aan de Marne had Joffre Foch aangewezen voor een hoge onderscheiding in het legioen van eer, naast de twee in rang oudere divisiegeneraals Monoury en Dubail. Daarna was er weer algemene zwijgzaamheid, alle namen van de legerchefs over het gehele front werden verzwegen. Totdat nu drie dagen geleden het "Bulletin des Armées" in een beknopte uiteenzetting van hetgeen er sedert de slag aan de Marne gebeurd is en in hoofdzaak van de slag in Frans en Belgisch Vlaanderen, ons sprak van generaal Foch, "door generaal Joffre tot het bevel over de noorderlegers geroepen."

Zo komt ook hier in de verschrikkelijke strijd in Vlaanderen de figuur van Foch voor ons op. Met de uiterste, geweldigste, voor geen opoffering terugdeinzende krachtsinspanning hebben de Duitsers in Frans en Belgisch Vlaanderen de Franse linkervleugel willen breken, het beslissend succes op de Fransen willen behalen, dat hun bij de Marne ontgaan was. Het is Foch, als rechterhand van Joffre, die ook hier op het beslissend punt de Duitse doorbraak, het voor Duitsland zo dringend nodig geworden succes op de Fransen verhinderd heeft. In algehele onpartijdigheid beschouwd, kan men zeker ook zeggen, dat Frankrijk, met zijn 39 miljoen inwoners tegen de 68 van Duitsland, met een leger dat veel minder op oorlog voorbereid en getraind en uitgerust was, aanvankelijk vanwege politieke besluiteloosheid en zuinigheidswensen der laatste jaren, bijna zonder zware artillerie, er

trots op zijn mag, dat het er na bijna vier maanden oorlog voor staat zoals thans het geval is.

Gezien het feit, dat Duitsland met zijn 68 miljoen inwoners zich met zekerheid van overwinning, met inspanning van zijn uiterste krachten, met 50 legerkorpsen, geworpen heeft op Frankrijk, kan men begrijpen, dat de Fransen met trots over hun manschappen en hun chefs vervuld zijn.

Met dat al zal generaal Foch, een der voornaamste medebewerkers van de huidige toestand, zeker de eerste zijn om er op te wijzen, dat het zware, beslissende ogenblik, dat de overwinning nog moet komen. De strijd in Vlaanderen is tot nu toe van Franse zijde een defensieve strijd geweest. Het offensief zal moeten volgen. In de slag aan de Marne heeft men gezien, dat Foch niet alleen een man van de theorie, maar een van de krachtigste daad en felle praktische energie was. Men kan het dan ook voor zeker houden, dat de aanvoerder der Franse noorderlegers allerminst van oordeel is, dat hij reeds de overwinning behaald heeft, en dat hij op de gelegenheid en het ogenblik loert om over te gaan tot de "offensieve vorm, die per slot alleen resultaten kan leveren".